

Een *jummenaz* in Hoboken: de KTS (1950-2002) – Deel 4

Luc Van den Berghe

De jaren '60 van de vorige eeuw waren jaren van ongebreidelde expansie. De economische en technologische ontwikkeling was zondermeer indrukwekkend te noemen. Het leek wel of alles kon en (bijna) alles mocht. De algemene ontwikkelingsidee die toen leefde onder de mensen was dan ook een erg positieve. Ook de *jummenaz* breidde zijn activiteiten en initiatieven uit. Het ledenaantal klom de hoogte in. Vanaf 1960 werd er nu geoefend in het turnzaaltje van de basisschool in de Krugerstraat. De kring had nu diverse afdelingen: kleine jongens, jongens, kleine meisjes en meisjes die vooral oefeningen kregen die hen moesten helpen bij het ontwikkelen van een gezond lichaam en een goede houding. Juffers en heren deden de eerste stappen in keur- en toestelturnen. In 1965 werd een damesafdeling opgericht, voor wie het basisturnen om soepel en slank te blijven voorop stond. Naar het einde van dat decennium toe werd de Westerse maatschappij zich meer en meer bewust van het belang van beweging. De overheid begon sport in het algemeen te stimuleren. In Hoboken leidde dat onder andere naar het oprichten van de sportraad. Die trend zou er voor zorgen dat het ledenaantal nog groeide. Naast het turnen zelf bleef de *jummenaz* diverse nevenactiviteiten organiseren die de groepssfeer moesten aanwakkeren, of geld in het bakje brengen. Het aantal para-sportieve events was dermate toegenomen, dat de belasting in tijd voor het bestuur te veel werd. Daarom zag een Vriendenkring het levenslicht die als voornaamste doel had organiserend werk uit de handen van het bestuur te nemen. Een volleybalteam werd opgericht. De kring bleef heel de periode lang tot diep in de jaren '70 nauw verbonden met de H. Hart-parochie. Rond 1980 kwam vereniging in een nieuw elan, werden de banden met de parochie zwakker, en kwam er een einde aan 20 jaar trainen in de Krugerstraat.

KTS-turnsters

De afdelingen kleine meisjes (van 6 tot 10 jaar) en meisjes (van 10 tot 14 jaar) kwamen in de jaren '60 tot volledige sterkte. De kleine turnzaal op de eerste verdieping van de Katholieke Basisschool van de Krugerstraat liep dan ook steeds goed vol tijdens de oefenstunden.¹ Hun aantal lag meestal tussen de 20 tot 30 deelnemers tijdens deze sessies. Ze trainden twee keer in de week gedurende telkens één uur op maandag- en woensdagavond. Ze trainden vooral op lenigheid en sierlijkheid, maar ook op kracht, evenwicht, durf en volharding. Echt toestelturnen kwam er nog niet aan te pas, hoewel de eerste truukjes op de evenwichtsbalk al wel werden aangeleerd. Grond oefeningen waren hun voornaamste bezigheid, sprongen, en dansen met linten en knotsen. Deze afdelingen waren aangesloten bij hun eigen turngouw met een eigen stamnummer (1034) en hadden een autonoom bestuur. Esther Van Robbroeck-Huybrechts en Simone Siebens-Dubois waren de turnleidsters, reeds in die eerste jaren. Mevrouw Cécile Dewachter-De Puyssele, echtgenote van meester De Wachter van de basisschool, werd toen voorzitter.² Later zou Maria Van Robbroeck die fakkel overnemen voor vele, vele jaren. Kleine meisjes worden groot, en konden dan overgaan naar de juffersafdeling (vanaf 14 jaar), die wellicht wat later in het leven was geroepen. De juffers deden wél aan toestelturnen. Aangezien de zaal te klein was voor *tumbling*, het uitvoeren van

¹ PUTTE, Familiearchief VAN DEN BERGHE, *KTS*. A. VAN DEN BERGHE, Toespraak naar aanleiding van 35 jaar KTS, Hoboken, 1985, 2. "Met zo'n 30-tal dames of evenveel meisjes, had men soms geen plaats genoeg om fatsoenlijk met gespreide armen te zwaaien wanneer men in rijen stond opgesteld en aan vrije grond oefeningen deed."

² Ibid., Brief van Mevr. Dewachter-Puyssele aan het KTS-bestuur van 7 juli 1961.

salto's, flikflakken en overslagen, oefenden de juffers vooral op de evenwichtsbalk en op de brug met ongelijke leggers. Het KTS-bestuur had daartoe twee olympische balken aangekocht en beschikte over twee bruggen met ongelijke leggers. Er was evenwel geen materiaalkot om die dingen in op te bergen. Wanneer ze niet werden benut stonden ze gewoon aan één van de smalle zijkanten van de zaal, waardoor die uiteraard nog kleiner werd.

Afb.1 Juffers aan het werk op de evenwichtsbalk.
Foto: Onbekend, 1974?

Het in stand houden van een grote groep juffers liep niet steeds van een leien dakje. De technieken bij toestelturnen waren best moeilijk, waardoor de inspanningen om iets te bereiken ook groter waren. Veel hing ook af van de kennis en de kunde van de turnleid(st)er; wanneer een deskundig iemand wegviel, dan kon het wel een tijdje duren vooraleer een geschikte vervanging werd gevonden. Het diende immers allemaal met vrijwilligers te gebeuren. De jufferswerking doofde dan soms een

tijdje uit. Dat was bij voorbeeld het geval in de periode 1968-1969. Na Pasen 1969 herstelde de situatie zich echter en gingen de juffers weer aan de slag.³ Er kwam zelfs een tijdelijke samenwerking tot stand met de turnkring Apollo, gevestigd op het Kiel. Gedurende een tweetal jaren turnden juffers met aanleg voor keurturnen, zowel van KTS als van Apollo, samen op zaterdagmiddag in de turnzaal van KTS onder leiding van Magda Franckx, een keurturnster van Apollo. Toen een van de KTS-turnsters door Apollo werd "ingepikt" ontstond er echter enig ongenoegen en bloedde het initiatief dood.

Afb.2 De juffers fleurden de scalafeesten op met hun sierlijke dansjes. V.l.n.r Vera Van den Berghe, Patricia Van Immerseel, Lydia Van Landeghem, Maria De Bock, Judith Vlayen, Anita Ghersin

³ PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Brief van 8 april 1969 van de secretaresse (Simone Siebens-Dubois) aan KTS.

De meisjes en juffers traiden ook voor het opvoeren van nummers tijdens de zogenaamde scalafeesten, een duur woord voor turnfeesten. Eén keer per jaar konden de turnsters en turners hun kunnen demonstreren aan ouders en sympathisanten op het podium van een feestzaal. Dat gebeurde meestal in de grote zaal van het Gildenhuis in de Krugerstraat. Enkele keren vond zo'n feest plaats in zaal Moretus in de Berkenrodelei.⁴ De turnsters waren steeds graag gezien op die feesten omdat zij het geheel veel sierlijker maakten met hun dansen en

Afb.3 De damesploeg onder de leiding van Esther Huybrechts
Foto: A. Van den Berghe, 1972?

evenwichtsoefeningen, heel anders dan de nummers van de jongens en heren die wat ruwer waren. Vooral de balletten onder leiding van Gust Van Robbroeck en Ghislaine Cramm vielen meestal erg in de smaak.

De kers op de taart was de oprichting in 1965 van een afdeling "dames". Hiermee beantwoordde KTS een vraag naar beweging voor dames die niet aan keur- of toestelturnen wilden doen, maar die gewoon aan hun algemene fit- en lenigheid wilden werken. Fitnesscentra zoals elke gemeente er nu een aantal heeft, bestonden immers nauwelijks of helemaal niet in die periode. Het werd een groot succes en kaderde volop in de vrouwenemancipatie die toen in volle opgang was op alle terreinen van het algemene maatschappelijk leven. Opvallend was de sterke motivatie die door de dames aan de dag werd gelegd om hun oefeningen naar behoren uit te voeren. Het belette echter niet dat ze het aangename ook aan aan het nuttige paarden: de kilootjes die ze er af hadden getraind tijdens de oefensessies op donderdagavond, werden door sommigen er weer aan toegevoegd wanneer ze na afloop een paar trappisten gingen drinken. Vele van de turnende dames waren ervaren huisvrouwen met oog voor detail, wat de properheid van de turnzaal ten goede kwam. In 1974 richtten de dames bij voorbeeld een brief aan Charel Casteels, sinds maart 1961 schatbewaarder van KTS, om te klagen over de soms vuile staat van de turnzaal. "Wij komen als frisse turnsters

⁴ Dat was onder andere het geval met het KTS-turnfeest van 15 april 1961.

binnen maar gaan als smeerpoezen buiten” vertelde de brief, die door alle dames werd ondertekend.⁵

De Vriendenkring

In 1965 richtten een aantal KTS-sympathisanten een ondersteunend orgaan op: de Vriendenkring van KTS of VKTS. Van 1965 tot 1967 was Gerard Bosschem de voorzitter ervan.⁶ Ook Roza Van Immerseel-De Wit was bij de geboorte van dit initiatief betrokken.⁷ Daarna nam Charel Vermassen het voorzitterschap over. In een brief uit 1972 verwoordde deze laatste het doel van VKTS als volgt: “Destijds werd de Vriendenkring van KTS in het leven geroepen, in de eerste plaats, om te HELPEN, teneinde het turnbestuur een weinig te verlichten van de soms zo zware karwij dat het steeds heeft met het organiseren van festiviteiten allerhande, zoals gezellig samenzijn, uitstappen, bals en nog veel meer, festiviteiten die eigenlijk buiten het normale turnprogramma vallen, maar mee moeten helpen om de kring aaneen te houden.”⁸ Diverse hand- en spandiensten waren het gevolg: hulp achter de tapkast, de zaal klaar zetten, sleuren met turntoestellen, en zo meer. Vanaf het begin in 1965 organiseerde VKTS ook uitstappen voor de turners en hun familieleden en voor de vele sympathisanten van de *jummenaz*. Eén uitstap ging dat jaar naar Iepenburg, een andere, een driedaagse vond plaats in Oteppe.

Afb.4 De uitstappen georganiseerd door de vriendenkring begonnen meestal met een stevige portie ochtendgymnastiek. Foto: A. Van den Berghe

Er zouden er nadien nog vele volgen. De VKTS gaf een eigen blad uit met de titel “De Daad” eerst onder redactie van Charel Vermassen, later onder die van Johan Heirman. Het blad bevatte niet alleen weetjes en nieuwsjes uit het leven van de vriendenkring, maar ook aankondigingen en teksten in verband met de turnkring zelf. Het verscheen vier keer per jaar

⁵ PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Brief van 16 februari 1974 van de damesafdeling aan Charel Casteels.

⁶ Ibid., Brief van 2 september 1967 van KTS aan Gerard Bosschem

⁷ Ibid., Brief van 20 september 1967 van KTS aan Roza Van Immerseel-De Wit.

⁸ Ibid., Brief 28 februari 1972 van Charel Vermassen aan KTS.

en werd samengesteld aan de hand van inzendingen van verschillende personen. Dit initiatief werd ongeveer 20 jaar lang volgehouden en het werd voor een niet onbelangrijk deel gefinancierd met publiciteit van bevriende middenstanders en leveranciers.

Afb.5 Drie verschillende schutbladen van “De Daad”, het tijdschrift van de Vriendenkring van KTS.

Turnen, Stan Ockers en volleybal

Uiteraard bleef KTS deelnemen aan de jaarlijkse Bonds-, Gouw- en Verbondskampioenschappen. Het opsommen van de resultaten die daar elke keer werden behaald, is echter weinig boeiende geschiedenis. In elk geval stapelden de bekercups en andere trofeeën zich serieus op. Door een bepaalde gedrevenheid kaapte de *jummenaz* immers vaak ereplaatsen weg. Soms werd een uitslag wel eens aangevochten, wat aanleiding gaf tot interessant proza in de briefwisseling daarover. Zo hanteerden de organisatoren van het 34e Gouwkampioenschap een tamelijk ingewikkeld systeem om tot een algemeen klassement te komen. Er waren immers diverse categorieën en de deelnemende kringen kregen een rangschikking per categorie. Om tot één klassement te komen over alle categorieën heen voerde het systeem een soort van weging van de resultaten uit. De juistheid daarvan stond of viel dan natuurlijk met de manier waarop die weging gebeurde. Het pijnlijke voor KTS was nu dat haar jongensafdeling aan de staart van dat klassement terecht kwam. Niet alleen was de vereniging niet gewoon om als laatste geklasseerd te staan, maar veel erger was het dat dit resultaat in een boekje werd gepubliceerd dat aan alle concurrenten was bezorgd. Het KTS-bestuur schreef dus een brief naar de organiserende kring, Deugd en Volharding te Mortsels, en vroeg om uitleg.⁹ Enkele weken later werd het schrijven van KTS beantwoord met een mooie brief opgesteld door L. Van Hoeck secretaris van Deugd en Volharding. Daarin werd toegegeven dat de heren van het rekenbureau zich bij het samenstellen van de punten vergist hadden. KTS had immers 84,73% van de punten behaald en werd daarmee niet laatste, maar tiende, en kwam daarmee in de eerste helft van de rangschikking terecht. Wel vroeg de secretaris zich af of een rechtzetting daarvan geen vijgen na Pasen zouden zijn. “Als we de fiche van KTS bezien, valt het op dat uw mannen zeer flink hebben gewerkt en een hoog % hebben behaald... behalve in wedstrijd 3 – lange mat – waar 72% werd behaald. Had KTS ook hier het flink gemiddelde kunnen handhaven en bijvoorbeeld 88% behaald... dan werd KTS tweede geklasseerd. Dit alles doet ons terugdenken aan Stan Ockers zaliger, die de Ronde van

⁹ PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Brief van 9 september 1965 van KTS aan Deugd en Volharding te Mortsels.

België won, al kon hij in geen enkele rit tot de tweede plaats klimmen, maar hij was de regelmatigste.”¹⁰

In de cursussen Lichamelijke Opvoeding die her en der werden gegeven was het in de 60-ger jaren gemeengoed geworden een turnoefenstond te beëindigen met een ontspannend balspel. In vele scholen en turnkringen was dit volleybal. In de herenafdeling die trainde op dinsdag- en vrijdagdagavond werd dit een gewoonte. Het werd een spelletje behendigheidsspelen, want er hingen drie rekstokken dwars over het midden van de zaal, die ter plaatse werden gehouden met vier spankabels. De rekstokken fungeerden als bovenkant van het net, en de spankabels moesten worden vermeden. Aan de straatkant bevonden zich grote ruiten die de volleyballers uiteraard ook moesten ontzien. Ondanks de beperkingen opgelegd door de zaal werd het volleybalspel na de training aan de toestellen een echte verslaving. De spelers gingen er enorm in op en er werd onwaarschijnlijk veel plezier gemaakt. Dit versterkte de band in het team aanzienlijk, en omdat verschillende bestuursleden in de herengroep mee turnden en speelden, had dit ongetwijfeld een positieve invloed op de samenhang in het bestuur. Al snel gingen de grootste enthousiastelingen op zondagochtend volleybal spelen in de buitenlucht op een zandpleintje gelegen tussen de parking van de GB aan de Steynstraat en de H. Hart-kerk. Aan de gemeentelijke elektriciteits- en gasregie vroeg het KTS-bestuur zelfs of zij konden tussenkomen in de verlichting van het pleintje door er afgedankte verlichtingspalen te installeren, maar dat project ging niet door omdat de leidingen voor een deel over privégronden hadden moeten lopen. Langzaam maar zeker groeide de volleybalactiviteit uit tot een aparte KTS-afdeling, in het begin geleid door René Van Immerseel die een heuse competitie met andere amateurploegen wist uit te bouwen. De behoefte om op een serieus veld te kunnen spelen, en in de winter in een zaal, nam toe naarmate de ambitie groeide om in de competitie te kunnen schitteren. Maar zoals reeds uiteengezet in vorige afleveringen over de *jummenaz*, bleef het gemeentebestuur doofstom, en bleef het gepolitiseerde beleid een rol spelen. KTS kon en zou niet in een gemeentelijke sportzaal uren kunnen krijgen. Het volleybalteam ging toen over tot het gebruiken van een list. Aan het einde van de jaren '70 ging het team opereren onder de naam “Volleybal Cockerill”, geleid door Omer Smits. De banden met KTS werden verborgen gehouden en prompt kreeg de volleybalploeg van de gemeente toelating te spelen in de turnzaal gelegen aan de Oudestraat.

De relatie met de H.Hart-parochie (1960-1980)

In het eerste artikel over de *jummenaz* kwam de invloed van pastoors en proosten ter sprake bij de stichting in de jaren '50 van de vorige eeuw.¹¹ Toen proost Karel Schoeters in december 1961 naar zijn nieuwe opdracht in het Sint-Andrieskwartier vertrok, legde het KTS-bestuur nauwelijks een maand later contact met E.H. De Bondt, onderpastoor van de H. Hart-parochie.¹² Deze was onmiddellijk bereid om proost van KTS te worden. Deze man met zijn karakteristieke gutturale stem zou zijn rol naar behoren invullen en probeerde zoveel mogelijk bij bestuursvergaderingen en diverse activiteiten aanwezig te zijn. Maar naast de contacten met de proost waren die met pastoor Karel Jacobs ook erg belangrijk, omdat die over het gebruik van de turnzaal in de Krugerstraat ging. Wie Karel Jacobs gekend heeft, weet dat hij een stevige, imposante figuur was, met een al even imposant karakter. Rechtvaardig, eerlijk, maar erg ‘rechtdoor’. De leden van het KTS-bestuur hadden veel respect voor de man, want hij was het die in 1950 het geëmmer tussen de Hobokense geestelijkheid had gestopt door een kans te geven aan de kring in oprichting en hen gastvrij had opgevangen in zijn parochie.

¹⁰ PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Brief van 12 oktober 1965 van L. VAN HOECK, Deugd en Volharding, aan KTS.

¹¹ L. VAN DEN BERGHE, ‘Een jummenaz in Hoboken: de KTS (1950-2002) – Deel 1’, *Hobuechen* 1135, 1 (2017), 10-12.

¹² PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Brief van 19 januari 1962 van KTS aan E.H. De Bondt.

Afb.6 E.H. De Bondt werd de nieuw proost van KTS. Paul Van Heyst, die later schepen van Antwerpen zou worden, volgt de misviering. Foto: A. Van den Berghe

De rol van Karel Jacobs in verband met de turnzaal was eenvoudig: met hem moest de huurprijs besproken worden, het verbruik aan verwarming en verlichting worden bepaald en betaald. Bovendien ging hij ook over het inwendig reglement in verband met het gebruik van de zaal: het onderhoud, de openingstijden, het aan- en uitzetten van de verwarming, het doven van de lichten, de normen en zeden in de turnzaal van 'zijn' school. Ondanks het feit dat het in die periode nog de gewoonte was om in termen van tucht te spreken, waren incidenten moeilijk te vermijden. Iemand van het KTS-bestuur moest de pastoor dan tegenpartij geven en weinigen voelden zich daartoe geroepen. KTS-secretaris Toine Van de Berghe ging de uitdaging aan en zou de antagonist spelen van Karel Jacobs gedurende vele jaren. In de briefwisseling van KTS zitten meerdere brieven die een duidelijk beeld schetsen van de schermutselingen die hun verhouding kenschetsten. Een punt van ergernis bij de pastoor was dat de gordijnen dikwijls open bleven tijdens de oefenstunden.¹³ Daardoor stonden de

juffers in hun nauwsluitende maillots te kijk voor de hele Krugerstraat. Of die keer dat de pastoor wat hij zelf noemde 'een inspectietocht' had uitgevoerd naar de turnzaal op zondagmorgen, waar de heren en juffers samen aan de toestellen trainden. "Ik was niet tevreden over wat zich afspeelde in de turnzaal...Ik verzeker u dat zulks niet overeenstemt met mijn mening over ernstige doening in een turnkring".¹⁴ En dan kroop de secretaris eveneens in zijn pen, soms om de zaak uit te leggen, soms om ronduit terug te schieten. Karel Jacobs schreef getypte brieven naar Toine Van den Berghe. "Ik schrijf u liever: dan kunt ge daarover eens rustig nadenken," schreef hij in een niet gedateerde brief van 1962 waarin hij het weer eens over zogenaamd ongepast gedrag van de jongens had.¹⁵ In die brief dreigde hij zelfs met de politie te zullen bellen wanneer de jongens vóór de training van 19 uur nog eens zoveel lawaai zouden maken op straat. Het archief bevat 10 brieven van de hand van de pastoor tussen 1961 en 1968, met evenveel antwoorden van de secretaris. Daarnaast waren er de veel talrijkere gesprekken onder vier ogen in de pastorie, allemaal staaltjes van erg 'directe' communicatie. In oktober 1968 kreeg de pastoor een andere opdracht. Hij werd aalmoezenier in een rusthuis in Kapellen. KTS bezorgde hem een afscheidsgeschenk dat de pastoor vergat te openen. Het is niet bekend wat het geschenk was, maar nadat hij het, alleen zijnde in zijn kamer, opende, kroop hij onmiddellijk in zijn pen om een bedankingsbrief te schrijven.¹⁶ Hij

¹³ PUTTE, Familiearchief Van den Berghe, *KTS*. Ongedateerde brief uit 1962 van Karel Jacobs aan A. Van den Berghe.

¹⁴ Ibid., Brief van 5 september 1962 van Karel Jacobs aan A. Van den Berghe.

¹⁵ Ibid., Een tweede ongedateerde brief uit 1962 van Karel Jacobs aan A. Van den Berghe.

¹⁶ Ibid., Brief van 7 oktober 1968 van Karel Jacobs aan het KTS-bestuur.

schreef letterlijk: “KTS met zijn secretaris: sterke mannen en dus een beetje hard: ik ben ook zo. Maar veranderen doe ik niet en ik wens u ook niet te veranderen.”

Nog later, toen hij geen aalmoezenier meer was maar in een rusthuis was opgenomen, gingen de secretaris en zijn echtgenote eens op bezoek bij mijnheer pastoor. Karel Jacobs vertrouwde hen toe dat hij nog nooit door iemand van de parochie was bezocht. Dat nu uitgerekend de man met wie hij zoveel ruzie had gemaakt hem kwam opzoeken, deed hem wat. En hij barstte in snikken uit.

Afb.7 Pastoor Karel Jacobs was een ‘stevig’ man (derde van links).

Foto: A. Van den Berghe